

Amplify: uczynić przyszłość Europy swoją

Zarys rekomendacji

2021

**Nadbałtyckie
Centrum Kultury
Gdańsk**

**INSTYTUCJA KULTURY
SAMORZĄDU
WOJEWÓDZTWA
POMORSKIEGO**

I. Wprowadzenie

Założenia wyjściowe do badań zrealizowanych w ramach projektu

„Amplify: Make the Future of Europe Yours” to projekt, który łączy przedstawicieli/lki środowisk kulturalnych i kreatywnych z 12 krajów europejskich we wspólnym wysiłku, aby mniej słyszane w dyskursie społecznym głosy głośno wybrzmiały na *Konferencji na temat przyszłości Europy* (CoFoE). W ramach kampanii wysłuchiwanie i wzmacnianie są opinie, pomysły, postulaty i obawy dotyczące wizji przyszłości Europy, wyrażane przez społeczności niedostatecznie reprezentowane w publicznej debacie. Podczas serii sesji konsultacyjnych każdy kraj opracował zalecenia – jako zgłoszenia do platformy Konferencji w sprawie przyszłości Europy. W Polsce nad realizację całego procesu czuwa Nadbałtyckie Centrum Kultury w Gdańsku.

Sesje przygotowano i przeprowadzono według metodologii zaproponowanej przez Koordynatora Projektu – CAE, opartą o **Community Listening Sessions (Sesje słuchania społeczności)**, czyli wspomagane dyskusje w grupie, mające na celu zebranie informacji o doświadczeniach danej grupy. Sesje takie są projektowane inkluzywnie, w taki sposób, aby uczestnicy/czki mogli otwarcie mówić o swojej wiedzy, pomysłach, jak również odpowiadać na pytania na określony temat. Nadrzędnym celem jest bezpośrednie nawiązanie kontaktu z uczestni(cz)kami w celu określenia możliwości i wyzwań z ich perspektywy.

Sposób przeprowadzenia sesji

Poniżej opisane rekomendacje są wynikiem spotkań zrealizowanych w ramach I i II sesji Amplify, które odbyły się w Gdańsku, Warszawie i Podkowie Leśnej w Polsce.

Grupy osób, które brały udział w sesjach były mocno zróżnicowane wiekowo: najmłodsza uczestniczka miała 17 lat, a najstarszy uczestnik 75 lat. W sesjach wzięły udział 43 kobiety i 20 mężczyzn (w tym w spotkaniach I sesji 18 kobiet i 12 mężczyzn). Osoby, które wzięły udział w spotkaniach sesji I nie brały udziału w spotkaniach sesji II.

Osoby biorące udział w spotkaniach sesji I finalnie ujmowały swoje rekomendacje w formie 10 głównych zagadnień, które ich zdaniem były najważniejsze. Osoby biorące udział w spotkaniach sesji II również dodawały swoje spostrzeżenia, ale finalnie

musiały ograniczyć liczbę rekomendacji do 3 kluczowych.

II. Kluczowe zagadnienia/problemy

1. Finansowanie kultury

- niedostateczny poziom,
- nierówny dostęp,
- o przyznaniu środków decyduje najczęściej poprawność formalna i łatwość realizacji, a nie jakość merytoryczna przedsięwzięć,
- mała elastyczność – trzymanie się formalnych zapisów, niezgoda na elastyczne, zwinne podejście, uniemożliwia realizatorom projektów szybkie i skuteczne dostosowywanie się do realnych sytuacji,
- niedostateczne wspieranie artystów, animatorów, aktywistów w przygotowywaniu wniosków aplikacyjnych o środki,
- presja „innovacji” powoduje brak ciągłości finansowania sprawdzonych przedsięwzięć,
- rozbudowane, skomplikowane, nieelastyczne procedury pozyskiwania i rozliczania grantów,
- stosowanie kryteriów politycznych przy przyznawaniu finansowania,
- brak zabezpieczeń finansowych, w tym emerytalno-rentowych dla artystów,
- dyskryminacja artystów-imigrantów o nieuregulowanym statusie prawnym w dostępie do stypendiów, dotacji itp.,
- trudności w pozyskiwaniu środków przez amatorów i grupy nieformalne,
- premiowanie w konkursach podmiotów/osób z dużym doświadczeniem w realizacji projektów, z dużym zapleczem finansowym, z dorobkiem artystycznym, co minimalizuje szanse osób i instytucji, które dopiero zaczynają swoją działalność,
- niedocenianie samego procesu tworzenia, a skupienie się na produkcie końcowym i jego rynkowej wartości („urynkowanie” sztuki). W efekcie środki idą głównie na działania, które „mają szansę dobrze się sprzedać”.

2. Nierówny dostęp do kultury i sztuki

- bariery finansowe (bilety, dojazdy, zakup materiałów na zajęcia i do własnej twórczości);

- wykluczenie komunikacyjne;
- bariery mentalne;
- bardzo okrojona edukacja artystyczna w szkołach – mało godzin i okrojony zakres do wybranych dziedzin;
- za mało kontaktu dzieci i młodzieży z twórcami;
- niedostosowanie miejsc i oferty do osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów/ek;
- niska świadomość społeczeństwa o wpływie edukacji artystycznej i kulturowej na rozwój kreatywności;
- niska świadomość terapeutycznej funkcji sztuki i kultury;
- patrzenie na sztukę jedynie przez pryzmat wartości rynkowej – niedocenywanie procesu tworzenia i dzieła dla samej ich istoty.

3. Pomijanie twórców i odbiorców sztuki w procesach decyzyjnych – brak partycypacji lub pozorowanie partycypacji przez decydentów

- konsultacje społeczne rozpoczynane są za późno, na etapie, na którym trudno już wycofać się z podjętych wcześniej decyzji;
- konsultacje nie mają charakteru stałej współpracy, nie są procesem wspólnego wypracowywania i wdrażania rozwiązania, tylko jednorazowym eventem, punktem „do odhaczenia”;
- uczestnicy konsultacji nie są informowani o tym, co się dzieje dalej z ich rekomendacjami;
- niska gotowość ludzi do udziału w konsultacjach w związku ze złymi doświadczeniami z przeszłości, gdy wnioski z konsultacji nie były uwzględniane w podejmowaniu ostatecznych decyzji;
- często wdrażane rozwiązania są nieefektywne lub ich rezultaty są frustrująco słabsze od możliwych, z powodu ich niedostosowania do potrzeb ludzi, którzy mają z danego rozwiązania korzystać.

III. Dyskusja

Tło i kontekst

a) Edukacja artystyczna w szkołach (lekcje plastyki, muzyki) jest w Polsce od lat ograniczana. W szkołach podstawowych muzyka i plastyka to 4 godziny tygodniowo łącznie w klasach IV–VIII, a w szkołach ponadpodstawowych naukę tych przedmiotów ograniczono do 1 roku, w wymiarze 2 godzin tygodniowo.

b) Organizacje pozarządowe i artyści będący w opozycji do obecnej władzy mają znaczne trudności w pozyskiwaniu dofinansowań.

c) Znaczna część artystów w Polsce nie jest zatrudniona na stałe, a w związku z tym nie jest ubezpieczona, nie nabywa prawa do emerytury, nie może skorzystać z renty w przypadku problemów zdrowotnych.

d) Jest wiele rejonów, na których komunikacja publiczna prawie nie funkcjonuje, a brak samochodu lub środków na paliwo jest częsty. Na takich obszarach dostęp do oferty kulturalnej właściwie nie istnieje dla większości mieszkańców.

e) Dla znacznej części społeczeństwa finanse są poważną barierą w korzystaniu z oferty kulturalnej.

f) Polska nie ma spójnej polityki migracyjnej, w tym dotyczącej inkluzji społecznej, również w obszarze kultury.

g) Polska nie ma spójnej polityki i systemu wsparcia osób z niepełnosprawnościami. Osoby te nadal są mocno wykluczone w naszym społeczeństwie, zarówno w wyniku barier mentalnych, jak i architektonicznych i komunikacyjnych.

IV. REKOMENDACJE

1. Zwiększenie poziomu finansowania kultury i sztuki

- więcej środków na sztukę i kulturę;
- większe zróżnicowanie wysokości grantów;
- więcej małych dotacji;
- mniej formalności;
- większa elastyczność na poziomie zapisów zasad realizacji oraz podczas realizacji i rozliczania projektów – wartość merytoryczna i rezultat powinny być ważniejsze niż zgodność z procedurami;
- wyrównanie szans na pozyskanie dofinansowań osób, grup, instytucji dopiero rozpoczynających swoją działalność;
- niewymaganie wkładów własnych i zabezpieczeń o nierealnych wysokościach;
- umożliwienie pozyskiwania środków również niezrzeszonym artystom, aktywistom, edukatorom, w tym amatorom;
- zapewnienie dostępu do finansowania artystom, edukatorom, aktywistom będącym imigrantami czekającymi na uregulowanie swojego statusu prawnego (co czasem trwa latami).

2. Równość i powszechność dostępu do kultury i sztuki

- przywrócenie większej ilości godzin plastyki i muzyki w szkołach;
- zapewnienie wszystkim dzieciom i młodzieży „pakietu minimum” – szkoły muszą zapewnić każdemu dziecku doświadczenie bycia widzem sztuki teatralnej, opery, baletu klasycznego i tańca nowoczesnego, wystawy sztuki dawnej i współczesnej, koncertu muzyki dawnej i współczesnej itd.;
- budowanie stałej współpracy artystów ze szkołami;
- walka z wykluczeniem komunikacyjnym – zapewnienie komunikacji publicznej w godzinach, które umożliwiają korzystanie z oferty kulturalnej;
- zapewnienie darmowych wejść do muzeów, teatrów, opery itd. dla osób w trudnej sytuacji finansowej;
- zapewnienie dzieciom i młodzieży kontaktu z twórcami – artyści do szkół;
- stypendia dla dzieci, które chcą się kształcić w szkołach artystycznych, ale nie mogą z powodów finansowych;
- kampanie społeczne podnoszące świadomość wagi edukacji artystycznej dla rozwoju kreatywności oraz jej funkcję terapeutyczną;
- międzykulturowa wymiana, inspirowanie się i uczenie się artystów, animatorów, edukatorów, decydentów w obszarze kultury.

3. Partycypacja twórców, animatorów, edukatorów i odbiorców sztuki i kultury w procesach decyzyjnych

- obowiązek włączania grup docelowych w proces decyzyjny na każdym etapie projektu – od planowania po zakończenie realizacji;
- sieciowanie, w tym bardzo szerokie, np. łączenie między sobą różnych sieci, tworzenie inkubatorów;
- międzykulturowa wymiana, inspirowanie się i uczenie się artystów, animatorów, edukatorów, decydentów w obszarze kultury z zakresu partycypacji w zarządzaniu kulturą.

Opracowanie: Zofia Lisiecka

Koordynacja procesu z ramienia NCK: Magdalena Zakrzewska-Duda

www.nck.org.pl